ПОЈЕДНИ БРОЈ 1 ДИНАР.

„Застава“ излази сваки дан осим понедељника и празника. — Претплата је 300 дин. на годину, 150 дин. на пола године, 75 дин. на четврт год. за 1 месец 25 д.; за Америку 8 долара на годину. — Претплатити се може бар на један месец.

„Застава“ излази дневно у 6 часова ујутро.

ЗАСТАВА

ОРГАН РАДИКАЛНЕ СТРАНКЕ

Поштарина плаћена у готовом

Рукописи за лист шаљу се на уредништво „Заставе“, а новац за претплату и огласе на администрацију „Заставе“ Нови Сад, Ђуре Јакшића улица број 14. — Телефон број 110. — Рукописи се не враћају натраг.

Власник: Акциони Одбор Војвођ. Радикала.

Број 72. Нови Сад, у уторак 31. марта 1925. Година LVI.

На дужност!

Изјавом предс. радићеве странке, је доведена политика наша у унутрашњем животу државе у нову фазу. Оно, што смо наглашавали годинама, сад почиње да се остварује. Није се могло замислити, да дојучерашњи однос Београда—Загреба—Љубљане остане вечит. Он се морао поправити без обзира, ко ће тај поправак спровести. Најприродније је било — то смо унисоно исповедали — да поправак направе они, који имају богато политичко искуство, а везани су најтешњим везама за прошлост нашег народа од последњих 50—60 година, а који су у истину преставници највећег дела Срба, и имају интуитивности, смисао за стварање политике и решавање политичких проблема. Ради се о великим питањима, на којима је створена ова држава. То је јединство народа; на том начелу, што се зове национално јединство, створена је национална држава.

Ко се одупирао томе принципу, ти су морали искусити, да здрава мисао мори победити. До победе се долази пак смишљеним радом, сигурним удешавањем тока политике.

И према раду, који је довео до резултата можемо констатовати, да је почетак успера постигнут и зато, што је било људи, који су знали учинити зло, које их је досада водило, па су имали и куражи и љубави да приступе новој оријентацији; та нова оријентација води новом путу, којим се служи отаџбини и народу на тај начин, што се свако према способностима мора одати на рад око срећивања свих питања, која засецају у живот државе, њено јединство и јединство нације.

Стрпљивост шефа наше Народне Радикалне Странке се и овог пута показала као дивно филозофско средство, да се до успеха долази победом начела и програма, а за то треба и времена. Живот и његове потребе нагоне све људе, да реално мисле. Најпосле, паметан човек мора мислити и дати и на љубав према народу и осећају према груди, где је човек рођен и на којој је одрастао. Није Кориоланова улога проклетство у свима људима, ако је код Стевана Радића! Реалан живот и будућност свих оних, који су се концентрисали око дома данас затвореног Радића, налажу. да се промени досадањи живот и тим преокретом се у прошли петак пошло.

Радикална Странка као најмногобројнија у држави нашој је рачунала с тим, да се до заједничког рада са Хрватима мора доћи. Али је она и с тим била начисто, да се с онаком странком, како су је сачињавали радићевци, не може радити, ако је пред очима вековно начело: — јединство. Зато је требало сачекати, да се временом истрезни свет, па да већина Хрвата пође путем жељеним.

То се догодило и ми данас стојимо пред могућности, да пођемо напред.

То напред тражи, да се не стане на почетку пута. Опростити се републиканства и признати државу оваку каква је, доста само за почетак да можемо ићи упоредо, Али је потребно ићи заједно! Та потреба је тим већа, што она неће послужити само јачању јединства националног и државног, него и јачању рада на душевној и материјалној култури. Свуда у свима линијама мора се осетити ново, јако струјање живота, кад се буду сви елементи, који сачињавају јединство нације, нашли у једном колу. Тако треба да буде.

Ми ћемо тај преокрет да поздравимо као радосну појаву нашег живота на боље. Али ће нам бити мило, да га поздравимо са ентузијазмом онда, ако будемо сви у једном колу, да се утакмицом натичемо, ко ће моћи више и боље урадити за добро и напредак отаџбине и народа. То све стоји до тог, колико ће се Хрвати одазвати новој оријентацији, којој је израза дао Павле Радић у седници Народне Скупштине од прошлог петка. После тог преокрета поклич треба да буде:

На дужност!

Нови Сад, 29. марта 1925.

М. В.

СИТУАЦИЈА

У блоку настаје збрка

Њ. В. Краљ у Београду — Случај дра Полића у законодавном одбору — Одвојено мишљење демократа — Дванајстине су изгласане

МЛ. Београд, 30. марта, После познате изјаве г. Павла Радића у Народној Скупштини, ситуација показује карактеристичне симптоме извесног превирања. То превирање као да се врши на штету опозиционог блока, У зрелим политичким круговима су се ове појаве претпостављале одмах, чим су се пронеле вести о одрицању републиканства и искључивог Хрватства од стране ХРССа, па је данашњи случај са предлогом дра Жанића у законодавном одбору дао извесну потврду о реалности тих претпоставки.

— Случај дра Полића —

После подне се, наиме, имао конституисати законодавни одбор. Посланик г. Јањић је изнео предлог већине и то: председник Љуба Јовановић, први потпредседник др. Н. Суботић и други потпредседник Јурај Деметровић. Од стране опозиције предложио је др. Анђелиновић за председника дра Хохњеца, за потпредс. дра Полића итд. На то је устао др. Жанић и ставио већини овај предлог: да већина прими на своју листу бар као другог потпредседника дра Полића и ХРСС. ће гласати за Љубу Јовановића!

Након саветовања са вођством већина је констатовала, да после изјаве вођства ХРССа у скупштини не стоји ништа на путу, да се прихвати овај предлог, па је предлог примљен.

Блок, када је видео овај самостални иступ радићеваца, дошао је у највећу забуну. Одмах су се састали шефови блока у конференцију, где су расправили случај и одлучили, да на радићевце учине пресију, да се Полић захвали.

Након великих објашњења и пресије са стране блока, најзад је дошло до тога, да се Полић морао захвалити, те су радикали изабрали Н. Суботића.

Осим овога десио се још један инциденат неповољан по јединство блока. У финансијском одбору дали су демократи сами. у своје име, одвојено мишљење на предлог закона о дванајстинама.

И овај се случај доводи у везу са горњим случајем дра Полића, па се у извесним политичким круговима закључује, да јединствености блока почиње да одзвања....

— Краљ у Београду —

Јуче се Њ. В. Краљ повратио у Београд. Данас је председник Нар. Скупштине г. Марко Трифковић био у ауденцији, којом приликом је замолио за аудијенцију, у којој ће се Краљу представити ново председништво скупштине. Аудијенција ће бити, вероватно, већ сутра.

Седница финансијског одбора

Данас пре подне одржана је седница финансијског одбора. Дванајстине су по предлогу већине подељене у 3 дела. Први је говорник г. Базала, који тражи, да се за разне књижевне и културне установе и удружења у Загребу унесу позиције. Одбијен. Кумануди и Шећеров су забринути због „превиликог диспозиционог фонда“ и „накнадних кредита“. Они су и против позиције о инвалидима! Куловец и Спахо не ће да плаћају српске ратне дугове! Крајач (заједничар) критикује саобраћајну политику. У 2 и по сата је седница настављена. Примљен је први, други и трећи део.

Седница Народне Скупштине је због рада финанс. одбора почела истом око 9 сати на вече.

Радикали су спремили за Нар. Скупштину кратак извештај по предлогу за дванајстине у коме кажу, да се дванајстине доносе место буџета у нужди Оне су у духу буџета. Већи кредити су због веће скупоће. Министарства војно, саобраћаја и финансија требају веће кредите због јаче организације, опреме, поправке и боље организације других министарстава. Покрића су нађена у повећању државних прихода. Дванајстине су уравнотежене.

Вечерас су, дубоко у ноћ, дванајстине изгласане у Народној Скупштини.

Избор председника републике у Немачкој

МЛ. Берлин, 30. марта. Према последњим вестима о избору председника немачке репуб. Јарес је добио 10,700.000 гласова Браун 7,838.000 Хелд 999.000, Хелпах 5,000.000, Лудендорф 210.000, Маркс 3,900000 Телман (комуниста), 1,800.000.

У свему је гласало до сада око 27,300.000 гласача. Десница је добила око 12,000.000, а републиканска левица 15,138.000. Кроз 4 недеље ће се вршити ужи избор између Јареса и Брауна. Изгледа, да ће се странке левице удружити, да спасу републику!

Свети Наум

На југозападном крају наше краљевине налази се манастир Свети Наум. Питање тога манастира је занимало и европски аеропаг.

Кад је наша војска 1912. године заузела крајеве све до Драча, она је заузела и св. Наум.

Реунија Лондонска је тај манастир доделила нама, повлачећи границу између нас и Албаније у год. 1913. Доцније 1921. године је и опет признат нашој држави у колико је на Мировној Конференцији у Паризу призната граница између нас и Албаније из године 1913.

Али се нашло разлога од стране Албанаца да се баш та тачка нападне и и да се тражи коректура границе тако, да Св. Наум припадне Албанији. Сад ће питање то да почне да се вентилира. Ми се надамо, да ће правда и овом приликом победити, те ће Св. Наум припасти нама. И историја тог манастира, његов постанак и његов карактер је српски. Надамо се, да ћемо га имати у својим рукама као нашу задужбину.

—

Политичке вести

Мађарска влада против општег права гласа

Пред законодавним одбором мађарског парламента још увек се води расправа о новом изборном закону. Пре неки дан говорио је у том одбору и мађарски министар председник гроф Бетлен. Он је навео узроке, зашто је мађарска влада против општег права гласа. Пре рата, рекао је Бетлен, Мађарска није могла добити опште бирачко право из бојазни да народности не би ушле у већини у парламенат, а сада пак не може се дати Мађарској опште право гласа, јер би можда већину добили социјалисти, комунисти и сви други радикални елементи. Осим тога по Бетленову мишљењу у свима државама са општим права гласа, ниво парламентаризма потпуно је пао.

Бетленовом разлагању за нас је најважније то, да Мађари сада признају да су у некадашњој Угарској народности биле у већини.

Мусолинију изгласано поверење

У талијанској комори приликом дебате о спољној политици узео је завршну реч Мусолини, који је приказао главне црте своје спољне политике.

После Мусолинијева говора прешло се на гласање, те је комора са 257 гласова против 7 изгласала поверење Мусолинијевој влади.

Фашистички листови великом победом означују резултат овога гласања, које је и опет доказало, колико је слаба опозиција и да Мусолинијева политика наилази на опште одобравање код талијанског народа.

Француски сенат мења владин буџет

У француском сенату приликом расправе о државном буџету учињене су извесне исправке. Финансијски одбор сената нарочито је изменуо одредбе буџетске у погледу наплате извесних пореза.

Ово мењање буџета са стране сената утолико је значајније, јер се баш сада проносе гласови, да Ерио мисли или одступити или пак ићи на нове изборе. Интересантно је још у целој тој ствари и то, да је сенат усвојио оне примедбе, које су у комори учињене са стране опозиције. Владин буџет биће после овога враћен комори, која ће имати о њему поново да расправља. Ерио ће том приликом ставити и питање поверења влади на гласање.

Репертоар. Нар. Позоришта

Уторак: „Љубав у купатилу“ (са повластицама).

Среда: „Чвор“ (прослава 25-годишњице књижевног рада П. Петровића) са повластицама.

Четвртак: „Холандска женица“, оперета у три чина (први пут).

Петак: „Љубав у купатилу“ (са повластицама).

Субота „Холандска женица“.

Недеља: дневна „Богојављенска ноћ; вечерња „Мадам Помпадур“.

Понедељак: „Холандска женица“.

Динар у Цириху 8·33

Читајте „Заставу“.

Павле Тервин.

Економске последице светског рата

(Наставак.)

Оптицај папирнога новца порастао је од 1913. — 1919. год. у Енглеској са 30 милиона на 450 мил. фуната, у Француској са 230 на 1500 милиона, у Талијанској са 110 на 200, а у Белгији са 40 на 200 мил. фуната стерлинга. Према овом финансијском стању индексни број цена порастао је 1920. у Унији на 253, у Енглеској на 321 8, у Јапану на 266 3, у Француској на 322 4, у Шведској на 354, а у Талијанској на 452 6, чему је узастопце ишла и скупоћа новца, те је дисконт варирао између 5 и 7%.

Ово су у главном црте општег поратног стања, а посмотримо ли хипер потрошњу и опадање производње појединих економских велесила, тек тада ћемо видети узроке и овога тешког стања.

Енглеска је мало говорљива а да искрено каже: жали ли што је одмах у први мах загазила у рат? — Међутим, ако је она ћутљива, статистичке цифре су јој искрене и кажу врло много.

Наш свет одавде из даљине мисли да је поратна Енглеска најсретнија, јер јој је валута снажна. Али ако погледамо индексни број цена сировина, уверићемо се, да је стварна вредност фунте 1920. год. 3 пута мања него што је 1914. била. Године 1914. у јулу храна и месо било је 579, а 1920.-те 1499; остале намирнице 352—934; сировина текстилне индустрије 619½—2594; руде 464½—1308; остале мешовите цене 553—1511; у процентима 116.6% према 358% дакле, нинајмање није ружичастије него код нас.

Државни дуг Енглеске износио је је 1. августа 1914. год. 710.5 милиона фунти, а 30. јула 1920. год. нарастио је на 7803 милиона. За време рата подигла је држава око 7 милијарди новога зајма што ће доста дуго морати грбити. Укупни издатак буџета износио је 1919. отприлике 1½ милијарду што значи, да су се издатци десет пута повећали него пре рата. Од те своте више од ½ милијарде спада на издржавање сувоземне—, поморске и ваздушне војске, а исто толико нови државни дефицит. Према овом пасивном стању износио је укупан приход целога народа пре рата 2 милијарде фуната, а после рата отприлике 3½, но ово повећавање никако не стоји у саразмеру према оним силним издатцима.

Златна готовина Bank of England износила је 1914. год. 36 милиона фуната а 1920. пак 123 милиона; обрт банкнота у исто доба био је 29—, односно 126½ милиона фуната чему се имају још додати и банчине т. зв. замене банкнота. Да би сачувала своје новчано светско средиште, Енглеска употреби свој стари метод концентрације сливајући више банака уједно; тако 1917. год. слију се 11 великих банака у 6 и ојачају се капиталом.

Спољна трговина износила је 1913. год. у априлу — јуну месецу 184½ милиона, а 1920. пак 503 милијона. Повећање је дакле са 175% али је то само привидно, јер кад узмемо у обзир цене увезених добара у 1913. што изнесе 176 милиона видимо, да је 1920. мањак од 34% што није баш мало. Исто тако стоји и са увозом, 1913. год. био је 158 милиона а 1920 пад 403—, дакле мањак од 21.5%. Сходно овом стању опадао је и уложни капитал за последње две године, што међутим ублажава та околност, да је у то доба сама држава спала и употребљавала приватни капитал.

Производња угља је према предратном стању јако умањена чему је узрок јака конкуренција Америке и велики раденички страјкови. Са овим је у тесној вези производња гвожђа и челика, што је исто тако у отпадању због јаке америчке производње што учини, да је и производња стројева и аутомобила у опадању. Трговачки биланс Енглеске још је пре рата био са пасивом од 3 милијарде, али јој је биланс плаћања био у активи од 3—4 милијарде. Ну овде морамо узети у обзир, да је Енглеска 1913. год. силно уложила у набавку сировина, што јако утиче на активу биланса и трговине и плаћања и у чега се она управо и узда у што скорију бољу будућност, само ако је не помету колоније са децентрализационим намерама.

Француска у поратном добу највећма осећа губитак својих најбољих синова. У становништву је бројно јако уназађена, што силно утиче и на привредни јој развој. Стога се свом силом и труди, да олакша свој привредни финансијски живот како би омогућила умножавање становништва. Стање је тешко, али познавајући раденост а особито штедљивост Француза, стање ипак није очајно.

(Наставиће се)

Француска и енглеска штампа после Чемберленовог говора

Париски „Журнал де Деба“ пише под насловом „Арбитража и сигурност“:

„Ако има нечег, што јавно мишљење енглеско не може да разуме, то је важност, коју има за Француску питање сигурности; њена потреба да буде осигурана од нападаја; њене успомене на 1914 годину и на мало респекта, који показује Немачка за „парче папира“. Способност на којој им се може позавидити — да заборављају прошлост и непријатне успомене, чини, да напори Француске изгледају Енглезима претерани па чак и детињасти. Врло је комотно и пријатно живети од данас на сутра, примати све како долази, очекивати догађаје и одлучивати тек у последњем моменту када се већ види какав обрт узимају догађаји и када упркос канала Ла Манша, обалама Енглеске прети опасност.

Цео остали свет не располаже оваком филозифијом и индиферентности; али остали свет не живи на острву и нема времена да прати политичке и војничке развоје, пре него што се реши и одлучи. Благодарећи својој стварној изолованости има увек времена на размишљање. Нека се упореди и измери време између августа 1914. г. и гласања за обвезну војну службу у мају 1916. г. Какове гаранције има Енглеска у будућности, да ће имати толико времена на размишљање и одлучивање. Ла Манш истина остаје, али се средства, са којима се може прећи, мењају сваке године“.

Међутим енглеска штампа пише поново без изузетка у прилог Чемберлена, иако признаје да је Француска у сасвим другом положају, него Енглеска.

„Морнинг Пост“ вели да је Француска у положају човека, који је био нападнут из бусије, те је природно да тражи осигурање зато треба да Немачка учини све, да би њен потпис улевао поверење. Међутим „Дели Њус“ сумња у искреност Француске и вели, да је Мак Доналд, који је потписао женевски протокол био вешто изигран од Француза у корист Француске супремације у Европи.

Изгледа да ће се ова новинарска борба између Француске и Енглеске још дуже времена огорчено водити.

Новосадске новости

Нови Сад 30. марта.

— **Судар аутомобила са трамвајем.** У суботу у увече, ауто број 415-А, који је терао пијан шофер Борис Гор, налетио је на Житној пијаци на трамвај број 23. Људских жртава није било. Штета је око 15.000 динара.

— **Нова Управа Удружења Трговаца и Индустријалаца у Новом Саду.** У недељу је одржана главна годишња скупштина Удружења Трговаца и Индустријалаца у Новом Саду. Изабрана је нова управа у коју су ушли: председник г. Жарко Слепчевић, ппредседник г.г. Паја Јаковљевић и Душан Кенигштетлер. Благајник Милан Попов. Чланови прошлог председништва г.г. Лаза Миросављевић, Франк и Димовић изабрани су у садању управу.

— **Испити у жандармеријској школи у Каменици.** У недељу су одржани испити у жандармеријској подофицирској школи у Каменици. Испитима су присуствовали г. ђенерал Војислав Томић и начелник јавне безбедности ун. дела г. Жика Лавић. Успех школе је одличан.

— **Авијатичка несрећа код Бешке.** У суботу је код Бешке пао један војни авијон, који се из Новог Сада кренуо за Београд. У авијону су били поднаредник-пилот Глодић и извидач-поручник Крагуљац. У близини Бешке, у мотору је настао дефект, па се авијон сурвао из висине од 500 метара Крагуљац је претрпео лакше озледе док је пилот неповређен.

— **Самоубијство пијанице.** У недељу после подне се обесио у свом стану Дарањево насеље 149, Стеван Билер, бравар, иначе ноторна пијаница. Целу прошлу ноћ је пио, па је пиће наставио и у недељу. Када му је жена замерила што толико пије, он је полетео ножем на њу. Касније се обесио у кући.

— **Улави се у траг.** Пре 12—13 дана су новине јавиле, да је у варошком јодном купатилу покрађен новосадски директор гимназије г. Марко Вилић. Како кабина није од горе покривена, то је лопов лепо из суседне кабине могао са столице без тешкоће подићи ствари. Узео је златан ланчић, и сребрен сат „Етерна“ а из капута му је извадио портмоне са 20—25 динара. Али је ту била: чланска карта радикалне организације, новинарска легитимација са потписима: члана редакције „Заставе“, шефа полиције, председника Новинарског Удружења Секције Новисад, а на њој беше и печат мин. саобраћаја; уз то и слободна жељезничка карта за „Заставу“. Лопов је то лепо стрпао у шпаг и — неста. Шеф државне полиције у Суботици је у петак 27. о. м. ухватио неку индивидуу у хотел „Националу“. Код њега су нашли новинарску легитимацију г. Марка Вилића са фотографијом. Мајор Д. Тошић нам пише: На саслушању избегава лопов, да каже ко је. Вели, да је раденик, да је дошао из Пеште у Београд, а из Београда је стигао у Суботицу да тражи — рада. Јуче је г. Вилића известио г. мајор Тошић. Г. Вилић је сместа обавестио овдашњу полицију, да се извиди, каква је то лопина, која може доћи из Пеште, стићи у Београд, у Новом Саду покрасти људе, па одатле одшетати туђом картом и легитимацијом до Суботице, онде вршљати овамо-онамо па тек да га ухвати — погранична полиција. Не знамо какву сведоџбу да дадемо своју полицији од Београда па до предграђа вароши Суботице, јер је лопов тек тамо долијао?

Превирање у мађарској странци

После страховитог неуспеха и бруке мађарске странке на фебруарским изборима, пошто се показала неупућеност и неумешност вођства, у редовима те странке почело је незадовољство и превирање. Вођство мађарске странке као што се у изборној борби показало скроз неспособно, тако је и после избора рачунало на стишавање нерасположења.

Међутим у мађарској странци је данас такво стање, које личи пре на расулу него ли на нерасположења. Чланови странке неће више да знају за старо вођство и отворено траже да се оно уклони са свога положаја. Но вођство се оглушује о то, те уместо да само поднесе оставку, оно упућује месне организације на обнову.

Какво је стање у мађарској странци најбоље сведочи то, да је и сам званични орган странке „Хирлап“ донео изјаву једнога члана вођства који је отворено изјавио, да је вођство претрпело ужасан пораз својом изборном политиком и пактом са давидовићевцима и да је дужност тога вођства да се уклони са свога положаја, те да начини места онима, који ће по жељи огромне већине чланова тражити контакта са владом и са радикалном странком.

Ми немамо разлога да се мешамо у унутарње ствари мађарске странке; но признати морамо, да нас овај преокрет у мишљењу и уверењу код већине чланова те странке много весели. Радикална странка била је већ много пре избора вољна да се стави у додир и преговоре са мађарском странком. Но господа из вођства те странке а то су све остаци бивших тисиноваца и мађарских шовиниста, нису хтели ни да чују за такве преговоре. Наше је стога уверење, да ће и мађарска странка поћи другим путем и наћи прилике за споразум са владом и радикалном странком, чим се уклони са свога места данашње вођство мађарске странке.

Уцитисци

— „Мученик“ —

По учењу црквеном има мученика и великомученика, а нема полумученика и малих мученика. Има мученика, који су данима стајали на стубу и за веру умирали од глади.

Неки хрватски листови боје се, да ће Радић постати мученик, па кад изађе (?) из затвора, повешће коло, које је пре затвора водио. А народ ће пристајати уз њега...

О, о, бојажљивци једни! Какав би то могао бити мученик, који се крије у рупу, да се тамо гоји, а не уме за своју политичку веру страдати? Ко би пошао за мишем, морао би и сам упасти у рупу.

А таких глупака не може Загорје родити. Зато, не бојте се!

— Радића обријали —

Радић је у затвору обријао браду. Хоће човек да се уљуди.

Његов се програм мења, па хоће он и у лицу да се промени.

А да би ипак био даље од Пашића, његов клуб у затвору решио је, да Радић не носи браду. Ето, зато ју је скинуо.

— Љуба нарастао —

— Јесам ли вам рекао, да ћу ја савити Радићевце. Ено шта је говорио Павле Радић у Скупштини. Не би боље ни ја умео — вели Љуба Давидовић и подигао се на пете.

— Јест, јест. Само првом иде колач. Све је оно ситниш, што си ти истресао пре избора из твоје луле, што се зове блок. Избори, избори! Ти су учинили своје.

Њима колач! — рече један Пашићевац.

На то су штуцали много и много неки „млађи“, који су проповедали средњу линију и ово прислушкивали.

Тврдо.

Самопродаја за НОВИ САД и околицу

дрогерија на велико

СЛАВИЈА

409 деоничарско друштво 10—10

НОВИ САД, Стрељачка ул. 10.

Оглашујте у „Застави“

ВЕСТИ

— **Новосадска Продуктна и Ефектна Берза у Новом Саду** приступила је као члан добротвор са улогом од 1000 динара једном за свагда у чланство Јадранске Страже

— **За Јадранску Стражу.** У фонд Јадранске Страже приложили су о светосавској слави Српске Читаонице у Жабљу: Петар Радовановић 100 дин. Стеван Стојшин 58 дин., Иван Француз, Маринко Симовић, Недељко Ђулинац, Стеван Ивков, Михаљ Род млађи, Сима Дунђерски, Чеда Еремић, Милорад Косанић, Јаков М. Финер, Лазар Ивков, Милан Сарајлић, Стеван Оштрика, Стеван Дракулић, сваки по 10 дин, Живко Панић, Мика Чонка, Милош Милошев, Васа Преданов, Вујица Чебоц, Живко Јуришин, Урош Степанов, Цвета Вучков, Мика Анђелић, Радивој Питеја, Стеван Пласкић, Рада Грбић, Панин, Живко Пустајић, Живко Бранков, Чеда Апић, Милош Т. Чешљар, Коста Грбић, Славко Панић, Трива Петров, Стеван Тапавица, Коста Дракулић, ђак, Светозар Илић, сваки по 5 дин. и Паја Муњков 3 дин.

— **Друштво лекара** из Војводине одржаће своју редовну месечну седницу у четвртак 2. априла о. г. у 4 сата после подне у државној болници. Осим уобичајног дневног реда говориће на седници г. доктор Чеда Михајловић: о индикацијама за Врњачку бању.

— **Српска Читаоница.** Многе, — да не кажемо све — наше лепе институције трпе за време од престанка рата, па је и Српска Читаоница дошла готово до руба пропасти, не услед неактивности управе, већ нехатом шире јавности. То се у главном констатовало и нагласило на скупштини, која је одржана у недељу 29. о. м. На скупштини је изабрана ова нова управа: др. Жарко Стефановић умировљени градски начелник председник, пречасни г. Алимпије Поповић подпредседник, г. Стеван М. Веселица директор Београдске Задруге секретар г. Александар Захаријевић трговац, благајник, г. Јован Ђулум трговац, домаћин, а за чланове г.г. Милан Француски, директор Централног Кредитног Завода као филијале Српске Банке у Загребу, Стеван Николић, управник Држ. Хипотекарне Банке, Драг. Јаковљевић потпуковник, Рацко Поповић трговац, Пера Савић економ, др. Славко Могин адвокат, Милан Радонић рентијер, др Руде Сомер судија, Ранко Травањ учитељ, Стеван Писаревић кројач. У надзорни одбор изабрани су: Г. г. др. Стеван Дамјановић судија, Бошко Мештеровић директор Привредне Банке, Мане Бранић директор „Бодане“, Аца Давидовац трговац. У новој управи поред г. председника има доста агилних младих људи, те се надати успеху; али узаман ће бити сви напори управе, ако шири кругови не буду одазвали њиховом апелу, да искупе своју обавезу према Српској Читаоници јер је дужност сваког родољуба, а интелектуалца у првом реду, да се упише за члана. На скупштини је констатовано, да су многи чланови занемарили плаћање своје чланарине, што је једини извор за одржавање Српске Читаонице. Нека нам је дозвољено, да на овом месту напоменемо, да би веома корисно било, да приступе Српској Читаоници као чланови наши суграђани Несрби, а у првом реду Словаци и остали Словени, јер је то место где ћемо се најлакше упознати, споразумети и спријатељити, те од тога могу само они имати користи. Уверени смо, да ће и нова управа стати на исто становиште и у истом правцу порадити.

— **Београдски надбискуп обилази Србију.** Надбискуп Рафаило Родић, врховна црквена поглавица римокатолика у Србији, врши ових дана црквену визитацију у Србији. Надбискуп Родић обишао је парохије римокатолика у Нишу, Зајечару, Бору, Јагодини, Врањи и другим местима. Надбискупа су свугде свечано дочекали.

— **Велика жељезничка несрећа у Француској.** У среду у зору срушио се у реку Клен брзи воз, који је из Париза пошао за Бордо. Несрећа се десила тако, што је пред мостом неколико вагона искочило из шина и са насипа сјурило у реку. На мосту је остала само локомотива и неколико вагона. У први мах спашено је четрдесет путника, готово сви озлеђени, а број погинулих још се не зна.

— **Читуља** У Новом Саду умро је у недељу 30. о. м. после дуже и тешке болести у 54-ој години живота Никола Лазић трговац, члан фирме „Монашевић, Лазић и Ђурчић“. Погреб је у уторак из капеле алмашког гробља. Покојника оплакују деца Зорка, Олга и Александар и многобројна родбина. Нека му је вечан спомен.

* **Српска Банка у Загребу.** Према извештају, који је предложен акционарима Српске Банке на главној скупштини одржаној 28. марта о. г. послови Српске Банке напредовали су врло повољно и у 1924. години. Особито се истиче врло велики прираштај на улозима који износи 46,682 869·31, па је тиме стање улога на крају прошле године нарасло на 179,128 542·23 динара. Овим је најбоље документовано велико и потпуно заслужено поверење које ужива Српска Банка, као један од наших првих националних завода. Целокупно имање са којим управља Српска Банка износи округло 334 милиона динара и сав овај огромни капитал служи једино и искључиво интересима наше домаће привреде. Чисти добитак за 1924. годину износи 10,034 295·72 динара. Иза обилне дотације банчиним резервама и по одбитку дотација за Мировински фонд и штатутарне тантијеме, преостаје акционарима дивиденда за поделу од 7 милиона 560 000 динара, што износи 14 динара по свакој акцији, или у процентима изражено 18½% Дивиденда у прошлој години износила је по акцији 12·50 динара. У управни одбор изабрани су поново г.г. Јаша Дунђерски, Никола Петровић, др. Јован Манојловић, др. Антун Пуљези и Лукo Бона, а као нов члан г. Никола Божић из Загреба. Госп. Владимир Матијевић, председник Српске Банке, закључивши главну скупштину, поздравља акционаре и упозорује да са овом текућом годином навршује Српска Банка тридесет година свога успешног и часног пословања. 678 1—1

СПОРТ

Утакмице од недеље.

„Војводина“—Ј. Макаби 5:0 (1:0)

Игра је до крајности била интересантна, али случај је хтео да ова утакмица не буде првенствена, већ пријатељска; због недоласка савезног судије г. Андре. (Жалосно је да Нови Сад има само једног савезног суца!) Да је утакмица била првенствена, Ј. Макаби би можда извукао тежи по њега резултат. „Војводина“ је овај дан играла на свеопште одобравање, у тиму су били сви добри, осим халфова који баш нису били најбољи. Голман „Војводине“ Живанов, имао је само среће, мада не спорим да је неколико опасних тушева сјајно одбранио. Бековски пар одличан, Живић, као и увек, врло добар и умео је да добро држи нападе Ј. Макаби, Поповић такође је био врло добар (изгледа да улази у своју стару форму). Од халфова истицао се прво полувреме Бикшић, док друго полувреме Вајс. Фор је био одличан. Од појединаца се нарочито истакао Сараз, који и ако није дао ни један гол, али чијом су заслугом они пали. Дудаш и Шевић врло добри, такође и крила.

Ток игре I. полувремена: Цело време је „Војводина“ у нападу, али не успева да получи ни један гол; сваки опасан шут „Војводине“, Хајош сјајно брани. Тек у 35 минуту успева Дудаш да получи први гол за „Војводину“. До краја првог полувремена резултат остаје исти 1:0 за „Војводину“.

II. полувреме: „Војводина“ је господар игре и Ј. Макаби игра само на бекове. У 35 м. Шевић почиње серију голова; даје три узастопце, Хајош и бекови имају пуне руке посла, док одбране гол од напада. У 42 м. успева Дудаш да да још један гол за „Војводину“. Још мало и игра се завршава са 5:0 за „Војводину“.

От Ј. Макаби су били добри: Хајош, Кон и Шимоњи.

Судија: Шимовић испод сваке критике!

У пажњу претплатицима „Заставе“

За који дан је 1. април, када истиче претплата за прву четврт, а отвара се претплата за другу четврт. Молимо све наше п. претплатнике да нам одмах изволе обновити претплату, како не би дошло до обустављања листа. Дужнике пак упозоравамо да дуг одмах измире, јер ћемо им имена објавити у листу.

Нови Сад, крајем марта 1925.

Администрација „Заставе“.

БЕРЗА

Новосадска продуктна и ефектна берза.

Нови Сад, 30 марта 1925

Тенденција лабава.

Нотирано је:

Пшеница бачка 455·— до — —

Јечам: бачки —·—.

Зоб: бачка —·—.

Кукуруз: бачки 202·50 до —·—.

Брашно: пшенично бачко № 0gg 660·— № 0g —·— № 2 —·— № 5 —·— № 6 —·— № 7 —·— № 8 за пићу —·—.

Мекиње: пшеничне бачке 175·—

Берза у Цириху 30. марта у 16·45 с. Београд 835·— Париз 27·40, Лондон 518·75, Њујорк —·—, Белгија 26·65 Италија 21·25·—, Шпанија —·— Холандија —·—, Берлин —·—, Беч —·—, Софија —·—, Праг 15·35 Будимпешта 71·56, Грчка —·—, Цариград —·—, Букурешт 242·50.

Берза у Београду: слободни п. подне у 17·— с. Женева 1186·—, Праг 182·—, Лондон 294.—, Беч 8·67·—, Милано 252·—, Њујорк 61·45 Париз 324·—, Пешта —·—, Букурешт —·—, Солун —·— Софија —·—

Аг. Авала

Пролетњи новитети!
Штофови за мантлове, костиме и хаљине. **Свиле** за мантлове, хаљине и остали разни новитети приспели су помодној трговини „КОД ПЛАВЕ ЗВЕЗДЕ“ Петровић и Другови Нови Сад, Кр. Александра 8. 664 2—х

ЗА УРЕДНИШТВО ОДГОВАРА
МИЛАН ИВАНЧЕВИЋ.

ПОДЛИСТАК

Јосип Мацини и Србија

(1862—1866)

Овај врло занимљив чланак изашао је у литерарном прилогу великог талијанског дневника Corriere della Sera: „La Lettura“ (3 број о г.) Уврштени су у чланак портрети Владимира Јовановића, Светозара Милетића, кнеза Михајла и слика београдске Велике Школе. „Lettura“ донела је у 2. броју о. г. чланак о загребачким позоришним приликама.

На конгресу Народа, који се је дожао у Риму априла 1918. г. Петар Силва, говорећи о Мацинију, рекао је ово:

„Јосип Мацини је једна од ретких вреднота људских, коју садашњи страшни рат, који је ликвидирао и људе и системе, није умањио него је шта више повећао“.

И доиста ако пратимо мисао Јосипа Мацинија кроз његова дела, ми налазимо, да је он догађаје, који су се касније збили, предсказао.

Још год. 1843. је изјавио, да у Аустрији постоји један словенски покрет, о којему нико није водио рачуна, али да ће доћи дан, када ће се тај покрет прикључити покрету нашег народа и збрисати Аустрију са лица Европе.

„Једна раса од 80 милијона, — писао је он — сабирајући међу ове и Пољаке и Русе, који се простиру од Лабе до Камчатке, од Леденог мора до Дубровника. 5 милиона Чеха у Ческој, 2 милиона Моравацa у Шлеској и Мађарској, 2 милиона Хрвата и Словенаца у Штајерској и Корушкој, Срби, Бугари и Босњаци у Турској, Далматинци, Илири и Славонци у Аустрији, сви ови народи стреме новој ери у Европи.

Они су преко једног књижевног покрета непознатог скоро свима нама, стигли на један политички покрет, који нам је исто тако до сада био непознат и траже своје право егзистенције и своје народно уједињење. Из свега овога није тешко уочити стање у којем се налази Европа и на којему она почива“.

О судбини истих потлачених народности, водио је бригу Мацини и старао се за њих са жаром једног апостола. Баш ради овог предмета често су биле несугласице између њега и Кошута. Овај потоњи је обичавао алудирати на Румуне називајући их „ces messieurs“*). И када га је Мацини једном у том погледу прекорио, додао је иронично Кошут: „Pardon, je veux dire, ce peuple, que Mazzini a fait ou plutot a inventé“.**)

У овим часовима када изгледа да је наша земља ступила у боље односаје и пријатељства и рада са српском земљом, која као и наша излази из страшне борбе, од које је Сарајево била предигра, изгледа ми, да може бити од интереса да изнесем у овим листовима неке успомене, које дају доказе о пријатељству Мацинија за Србију.

Год. 1864. писао је г. Милнеру Гибсону члану енглеског парламента:***)

Лондон, 1. фебруара 1864.

„Драги господине!

И ако сам слабог здравља и веома запослен, ипак пратим увек са насладом из моје радне собе добра која Ви исповедате и која чините и не заборављам никада Вашу љубазност према мени. Дозволите ми дакле и овога пута да злоупотребим Вашу доброту и да Вас замолим за једну услугу:

Господин Јовановић, један Србин и мој пријатељ, добио је налог од стране српске либералне странке да посети г. Гледстон-а.

Али му изгледа неумесно, да се представи без једног ретка увода.

Да ли би сте Ви били тако љубазни да му испослујете, да дође до разговора, кога он жели имати? Господин Јовановић ужива поверење целе либералне странке и може да даде изцрпљива обавештења о стању ствари једне земље, која ће вероватно у будуће играти важну улогу, када наступи неизбежива криза историје Европе.

Бићу Вам доиста захвалан за љубазност, којом ћете да примите мојег пријатеља као и за то, што ћете му испословати да разговора са Гледстон-ом.

Ваш

Јосип Мацини“

— Наставиће се —

*) „ова господа“.

**) „Извините, хтедох рећи: народ, којег је Мацини створио или бар пронашао“.

***) Ово је извађено из интересантне збирке „Epistolario Mazziniano“ од год. 1844. до 1872. са обитељу Ashurst коју је Elinor Rihards публиковао и коју је превела потписана и која ће кроз кратко време бити публикована.

РАЗНО

Станови за народне посланике

Године 1924. у пољски буџет била је унесена извесна сума за грађење двоспратне куће у дворишту пољске народне скупштине. Са радом је одмах отпочето и постоји нада да ће месеца априла о. г. већ бити отворен хотел за народне посланике у коме ће бити 66 соба, 45 за народне посланике, а остале за служитеље. Управу хотела имаће канцеларија народне скупштине, а председник народне скупштине одређиваће ко ће имати право да се користи овим домом.

Мазурска академија у Варшави

У провинцији источна Пруска око таковзваних Мазурских језера живи око 300 хиљада Пољака, који се зову Мазури. — Они су остали у Пруској држави те су у народном обзиру потпуно бесправни и нарочито у последње време почели су Немци да врше над њима велика насиља. 2 о. м. приређена је у Варшави у великој дворани општине „мазурска академија“ у циљу упознавања Пољака са овим приликама. Академију је приредио „Савез за одбрану граница“ и удружење „Пољака евангелске вере“. Најпре је одржао топао патриотски говор стари вођа пољских социјалиста и први оснивач социјализма у Пољској, сенатор Лимановски, који је изнео историјске односе Мазура са пољским народом. Неуморна народна раденица уредница листа „Газета Мазурска“ гђа Сукертова, изнела је утицаје пољске културе на пруско Мазовје. Мазур Јагиелко, који је нарочито на ову свечаност као делегат допутовао у Варшаву, изнео је присутнима жалосно стање његових земљака, који су гоњени на сваком кораку. Говорио је у мазурском наречју. Г. Баковски говорио је о политичким моментима, који играју улогу, а г. Страковски о источној Пруској као средишту пруског јункерства. Хор пољске евангелске омладине певао је мазурске народне песме. Председник евангелских Пољака професор Курнатовски изнео је велику разлику између пољских школа у Немачкој и немачких у Пољској. Немци имају у Пољској 1195 државних основних школа, 34 гимназије од којих 12 државне и 3 учитељске школе. Пољаци немају у Пруској ни једне основне школе. Ови Мазури су евангелске вере.

Крштење аероплана у Пољској

Крајем прошлог месеца био је у Лавици код Познања свечано крштен први аероплан, који је био израђен у фабрици „Замолод“ у Познању. Кум је био генерал Загорски, начелник оделења за аеронаутику у министарству војном.

Ружа из фараонових доба

У башти око Балтичког мора, друштво наука посејало је у своје време семе од руже, које је 5000 година замотано и у вечном сну лежало у једној мумији. Из тог семена израсла је ружа чудновате лепоте, која је скренула пажњу многих природњака, научњака и новинара да то чудо виде и да омиришу мирис те руже из прастарих фараонових времена.—

Помоћ руским избеглицама у Француској.

Хуманитаран рад за помоћ руских емиграната, ваљда ни у једној држави у Европи није тако добро уређен, као што је у Француској. Пре три године је париском надбискупу додељен нарочити помоћник бискуп Шаптал са наређењем, да води евиденцију и надзор о кретању рада за Русе по свој Француској. У Паризу и у другим местима Француске, установљени су помоћни секретаријати за Русе под водством цивилних, којима су за саветнике додељени Руси. Секретаријати набављају безпосленим Русима службе и старају се за васпитање њихове младежи. За мушку и женску руску децу оснивају летњиковце. Преко секретаријата смештени су по разним службама преко 12.000 Руса. Руски ђаци полажу велику наду у француском свештенству, од којег црпи таку моралну помоћ. Њихове заводе бесплатно стављају на расположење руској деци, нудећи им васпитање, које одговара некадашњем социјалном сталежу њихових старих. Спочетка руска се омладина шаље у примерно уређене летње колоније, где под надзором проводе своје слободно време.

Услед оваке предусретљивости француског свештенства и грађана, они су код Руса стекли трајну захвалност.

Најстарији аустријски лист.

У последње време аустријско новинарство утврдило је, да је „Lintzer Zeitung“ најстарији аустријски лист, чији је први број изашао 1674. године. Бројеви тог листа сачувани су до данас из 1677. године.

Пешице од Одесе до Петрограда.

Како јављају совјетске новине пошао је ових дана из Одесе радник Вишњаков, који намерава пут до Петрограда превалити пешице. Вишњаков је израчунао, да ће за тај пут требатиа 83 дана.

Парни млин на ваљке у Кули д. д. Загреб

ПОЗИВ

Равнатељство парног млина на ваљке у Кули — д. д. Загреб

сазивље овиме

ИЗВАНРЕДНУ ГЛАВНУ СКУПШТИНУ

за **15. април 1925. год.** у 5 сати после подне, која ће се одржавати у просторијама Хрв. слав. зем. хипотекарне банке у Загребу.

ДНЕВНИ РЕД:

1. Предлог Равнатељства, да се закључи фузија са Д. Д. за промет земаљским производима, Загреб, те установе модалитети, под којим се тај закључак има да проведе.

Г. г. деоничари, који желе извршавати право гласа у овој главној скупштини, имају своје деонице најмање 3 дана пре главне скупштине депонирати на друштвеној благајни или на благајни Хрв. слав. зем. хипотекарне банке Загреб, те односна потврда служи као улазница.

679 1—1 Равнатељство.

Српска Банка Д. Д. у Загребу

Од **1. априла** ове године исплаћује Српска Банка Дивиденду за годину 1924. и то: по 14 динара за купон бр. 17 од акције јединице; по 70 динара за купон бр. 17 од акција петица; по 350 динара за купон бр. 17 од акција по 25 ком. уједно; по 7 динара за купон бр. 17 од акција половица.

Ови купони исплаћиваће се на благајни Српске Банке д. д. у Загребу и њених филијала: у Новом Саду (Централни кредитни завод као филијала Српске Банке), Суботици, Сомбору, Срем. Митровици, Дубровнику, Сплиту, Шибенику, Книну и у Београду код Јадранско-Подунавске банке (Краља Милана ул. бр. 65.

У Загребу, 28. марта 1925.

677 1—1 Управа Српске Банке.

МАЛИ ОГЛАСИ

Једна реч 1 Д. Подебљане речи дупло

Продаја куће са тереном новограђена кућа са чардаком, потпуном оградом и све нужредне стаје са четврт јутра земље. Даваријево насеље 124-а. — Упитати Нашићева ул. 31. 670 2-3

Продаје се гостиона заједно са кућом и инвентаром уз врло повољне услове, пола се плаћа одмах а друга пола по договору, због предузимања другог посла. Кућа и гостиона се налазе у близини Монопола Дувана, где је запослено више од 500 радника а имам 40 абонираца. — Обратити се Сави Поповићу, Пирошка ул. 68 Нови Сад. 634 2-5

К-У-Ћ-У К-У-Ћ-У продајем из слободне руке, која се налази преко од Алмашке цркве, иста се састоји из 4 собе и 2 кухиње, чардаком и другим нужредним просторијама. За услове упитати куће власника у истој кући, Алмашка 16. 624 3—3

Ново зидана К-У-Ћ-А са 2 собе, кухињом и шпаиз, зидана од тврдог материјала, продаје се на вечито или се издаје у закуп. — Кућа се налази иза Темеринске капије. За поближе обратити се власнику: Пери **Веселиновићу** друмару, Римски шанчеви, — Н. Сад. 653 2—2

Гвожђарска трговина ЂОКЕ М. МАРИЋА СИН у Руми, треба вештог гвожђарског помоћника за 15. април 1925. 659 2—3

Купујте **ГРАЂУ** и све могуће грађевинске потребштине код: **Браће Маков** СТАПАР. Са квалитетом, ценом и условима — бијемо сваку конкуренцију 623 3-5

ПЕРФЕКТНА **СТЕНОТИПИСКИЊА** која говори перфектно српски и немачки, тражи се. Понуде поднети лично „ИКАРУС“ А. Д. 675 1-1 Нови Сад.

Купио бих или предузео у Новом Саду **КУЋУ са локалом** (згодним за какав дућан или гостионицу) на прометном месту. Обратити се РАДИВОЈУ ВУЧИЧЕВИЋ, трговац у Адашевци код Шида Срем. 662 1—1

Издаје се кревет у средини града Упитати Саве Вуковића улица 23. 682 1—2

КУЋА на продају са врло великим плацем у Шајкашком Св. Ивану. — Налази се на најлепшем и најпрометнијем месту, погодна за смештај сваког подузећа. Цена мала. Упитати се код власника Гавре Павловог у Шајкаш Св. Ивану. 637 3—3

ЛОКАЛ за радњу у центруму вароши за издавање. У истој кући има један стан од 2 собе кујне евентуално и са радњом за издавање. Поближе код огласног завода ФАУСТ Нови Сад, Краља Александра 12. 636 2-4

ГРЕБЕНЕ (рифле) и **ПЕТЉЕ** (шлајфне) ваљака зготовљава на властитој новој машини брзо и јефтино **Мајгл и друг** 661 1-4 Нови Врбас.

Мали огласи!!! Велики успеси!!!

HEISSDAMPFMASCHINE

(Машине топлог пара), са вентилским корманом (Ventilsteuerung) Condensation, погон на једицима (Seilantrieb) 260 HP. са Tišbein котлом, 160 м. ложне површине, обадва једва употребљена, у врло добром стању, фабрикат Brünn-Königsfelder творнице машина, даље 1. Duppnix кото 161. 40. м. ложне површине, 7. атм. онда 1. оригинал амер. Worthington пумпа. 7-цоли, Saug. Druckleitung 2. мање Worthington пумпа 3. цоли, Saug i Druckleitung, даље 1. мања парна машина S. HP. један изобарометар, за пуњење бурад. са 2. славине са Enzinger Filterokvirom, 1. нов Berieselungsapparat, онда 70 употребљених лежајних буради, садржине од 7. до 40 хл. и 70 употребљених ракијских буради, у добром стању садржине 5. до 10 хл. продаје.

ПАРНА ПИВАРА 571a 3-3

Хенрих Вајс и Син Ср. Митровица

ПРАВИ **ПАТРИА** ПАКПАПИР у **РОЛНАМА и ТАБАЦИМА SCHUBERPAPIR за цигларе Старе новине (макулатура)** инферује по повољним ценама **„П-А-Т-Р-И-А“ БЕОГРАД,** Карађорђева улица 18. 491 8—3

О-Д-Е-Л-А по мери, од финих камгарна и шевијота, 1500 до 2000 Дин. у првокласној кројачкој радњи: **Ђорђе Нота** Нови Сад угао улице Краља Петра и Трга Ослобођења I. спрат. 668 2—2

Молимо да приликом закључивања посла или куповине увек назначите да сте тај оглас читали у „Застави“.

Штампарија „Застава“ д. д. Нови Сад 1925. (442)